

BALKANLAR'DA GÜVENLİĞE YÖNELİK BİR TEHDİT: YUNANİSTAN-MAKEDONYA ANLAŞMAZLIĞI

*Cenk ÖZGEN*¹

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Yunanistan ile Makedonya Cumhuriyeti arasındaki anlaşmazlığı incelemektir. Buna göre Balkanlar'da istikrar ve güvenliğin sağlanması önündeki en önemli engellerden biri, Yunanistan ile Makedonya Cumhuriyeti arasındaki anlaşmazlıktır. 17 Eylül 1995'te Makedonya Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını ilan etmesinden sonra ortaya çıkan anlaşmazlığın temelinde, tarafların isim, tarih ve kimlik konusunda yaşadıkları görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Bu konudaki en kötü senaryo, sorunun silahlı çatışmaya dönüşmesi ve Üçüncü Balkan Savaşı'nın çıkmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Makedonlar, Makedonya, Makedonya Cumhuriyeti, Yunanistan, İsim Sorunu, Geçici Uzlaş, Üçüncü Balkan Savaşı.

ABSTRACT

A Threat to Security in the Balkans: Greece-Macedonia Dispute

The aim of this study is to examine the dispute between Greece and Republic of Macedonia. According to this one of the most important barriers to ensure stability and security in the Balkans is dispute between Greece and Republic of Macedonia. Dispute between parties that originates from differences in the case of name, history and identity has come into existence in the aftermath of declaration of independence of Republic of Macedonia on September 17, 1995. The worst

¹ Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü Doktora Öğrencisi.

scenario in this case is transition of problem to armed conflict and outbreak of Third Balkan War.

Key Words: *Macedonians, Macedonia, Republic of Macedonia, Greece, Name Dispute, Interim Accord, Third Balkan War.*

GİRİŞ

Yugoslavya Federasyonu'na bağlı Makedonya Sosyalist Cumhuriyeti'nin, 17 Eylül 1991'de Makedonya Cumhuriyeti ismiyle bağımsızlığını ilan etmesi, Balkanların zaten yoğun olan siyasi gündemine yeni bir konu başlığı daha eklemiştir.² Kuzey komşusunun ismini, anayasasını, sembollerini ve bayrağını egemenliğine yönelik tehdit olarak gören Yunanistan, Makedonya Cumhuriyeti'ni tanımamakla kalmamış, bu ülkeyi diplomatik ve ekonomik açıdan izole etmeye de çalışmıştır. Üçüncü ülkelerin arabuluculuğunda gerçekleştirilen müzakereler sonucunda, taraflar arasında 13 Eylül 1995'te "Geçici Uzlaş" olarak adlandırılan bir çerçeve antlaşması imzalamıştır. Ancak ilerleyen dönemlerde yapılan müzakerelerde kalıcı bir çözüme ulaşılması mümkün olmamıştır.

Yunanistan ile Makedonya Cumhuriyeti arasındaki uyuşmazlığın ele alındığı bu çalışma, iki bölümden oluşmaktadır. Makedonlar ve Makedonya'nın konu alındığı birinci bölümde, sırasıyla Makedon etnik kimliği, Makedonya'nın coğrafi ve demografik yapısı ve Makedonya tarihi üzerinde durulacaktır. Yunanistan ile Makedonya Cumhuriyeti arasındaki uyuşmazlığın incelendiği ikinci bölümde ise sorunun ortaya çıkışı ve gelişimi, tarafların iddiaları, Yunanistan'daki Makedon azınlığın durumu, konuya ilişkin Yunan Dış Politikası, Geçici Uzlaş Antlaşması ve geline son durum masaya yatırılacaktır.

MAKEDONLAR VE MAKEDONYA

Makedon Etnik Kimliği

Etnik köken olarak Anadolu'dan, Morova-Vardar istikametinden ve Rusya ile Tuna Nehri boylarından gelen kavimlerin karışımı olan Makedonların, M.Ö. 2000'lerde günümüzde Makedonya olarak adlandırılan coğrafyaya yerleştiği düşünülmektedir (Görgülü, Yılmaz & Erdin, 1992, ss. 5-6). Batı ve kuzeyde İliryalılar, doğuda Trakyalılar, güneyde ise

² Makedonya Cumhuriyeti, Makedonya olarak adlandırılan coğrafyanın tamamı üzerinde egemenlik sahibi değildir. Dolayısıyla ayrımı ortaya koyabilme amacıyla çalışmada, 1991'de bağımsızlığını ilan eden devlet için Makedonya Cumhuriyeti, coğrafya içinse sadece Makedonya ifadesi kullanılacaktır.

Yunanlılarla komşu olan Makedonların, ilk yerleşim yerlerinin Selanik Körfezi'ne dökülen Vardar Nehri'nin aşağı yatağı ile bunun doğu ve batısında bulunan dağ etekleri olduğu kabul edilmektedir (Lauffer, 2004, s. 18).

Diğer yandan Makedonların ayrı bir etnik kökene sahip olmadığı, Arnavut, Bulgar, Yunan, Slav ya da Türklerin akrabaları olduğuna yönelik görüşler de bulunmaktadır. Makedonların özellikle Yunanlılar ve Arnavutlar ile olan yakınlıkları eskiden beri üzerinde tartışılan bir konudur. Bu kapsamda Eski Çağ'larda Makedon hükümdarlarının "politik sebeplerden" ötürü kendilerini Yunanlı kabul ettikleri ve M.Ö. 6'ncı yüzyıldan itibaren Yunan Uygarlığı ile bağlarını kuvvetlendirmeye çalıştıkları bilinmektedir. Ancak dil, toplumsal ve kültürel özellikler açısından Makedonlar ile Yunanlıların birbirinden farklı oldukları bir gerçektir. Bu farklılığın somut göstergelerinden biri, Eski Çağ'larda Yunanlıların da Makedonları ayrı bir ulus olarak görmesi ve ekseriyetle onları "barbar" olarak nitelendirmesidir (Lauffer, 2004, ss. 18-19). Aynı şekilde Makedonların, Arnavutların akrabası olan Pelags asıllı olduklarını öne süren görüşler de vardır. Bu görüşü savunanlar, Makedon Kralı III. Alexander ya da bilinen ismiyle Büyük İskenderin'in resmi dil olarak Yunanca'yı konuşmasına karşılıklı, günlük yaşamında Arnavutçayı kullandığını iddia etmektedir (Görgülü, Yılmaz & Erdin, 1992, s. 5). Ancak akademik çevrelerde bu görüşün de pek fazla taraftar bulmadığı söylenebilir.

Makedonya: Coğrafi ve Demografik Yapı

Makedonya ismiyle anılan coğrafya, Balkan Yarımadası'nın güney ve orta kesiminde yer almaktadır. 67.741 km² yüzölçüme sahip olan Makedonya'nın sınırları doğuda Karasu Nehri (Mesta) ve Rodop Dağları'na, güneyde Ege Denizi'ne, batıda İncekarasu Nehri (Bistrica), Ohri Gölü, Prespa Gölü, Drim Nehri ve Korab Dağları'na, kuzeyde ise Şar, Kozyak, Osogova ve Rila dağlarına kadar uzanmaktadır (Alp, 2002, s. 71). Dağlık bir topografyaya sahip olan Balkanlar'ın en verimli toprakları Makedonya'da bulunmaktadır. Hal böyle olunca bu toprakların taşıdığı ekonomik değer göz ardı edilemez boyuttadır (Bulut, 2005, s. 402).

Makedonya'nın, coğrafi konum itibariyle Balkan Yarımadası'nın kalpgâhı durumunda olduğu söylenebilir (Görgülü, Yılmaz & Erdin, 1992, s. 2). Bunun en önemli sebeplerinden biri, bölgenin kuzey-güney ve doğu-batı doğrultusunda uzanan ve tarih boyunca hem askerler hem de tüccarlar tarafından kullanılan iki yolun kesişim yeri olmasıdır. Makedonya'nın ortasında kuzey-güney doğrultusunda uzanan Vardar Nehri'nin oluşturduğu vadi, en eski çağlardan günümüze kadar kullanılan doğal bir yol olagelmıştır. Bu yol, yukarı boyları kuzey-güney doğrultusunda Sırbistan'ın ortasından geçerek Tuna'ya katılan Morova Nehri'nin oluşturduğu vadiye

açılmakta ve Selanik-Üsküp-Niş-Belgrad üzerinden Ege Denizi'ni Orta Avrupa'ya bağlamaktadır. Aynı şekilde Makedonya'nın güneyinde doğu-batı doğrultusunda uzanan bir başka yol da, Dıraç-Manastır-Selanik üzerinden Adriyatik Denizi'ni Ege Denizi'ne, oradan da sahil boyunca İstanbul'a bağlamaktadır (Karatay, 2002, s. 4).

Bugün Makedonya coğrafyası, büyük ölçüde üç devlet arasında bölünmüştür: Makedonya Cumhuriyeti, Yunanistan ve Bulgaristan. Makedonya Cumhuriyeti'nin kurulu olduğu bölüm Vardar Makedonyası, Yunanistan sınırları içerisindeki bölüm Ege Makedonyası ve Bulgaristan sınırları içerisindeki bölüm ise Pirin Makedonyası olarak adlandırılmaktadır. Öte yandan Makedonya coğrafyasının sınırları, Arnavutluk'taki Mala Prespa ve Golo Brdo ile Sırbistan'daki Gora ve Prohor Pcinhski bölgelerini de kapsamaktadır (My Macedonia, t.y.; Ayrıca bkz. Harita-1).

Harita-1: Makedonya Coğrafyası

Kaynak: (History of Macedonia, t.y.a).

Makedonya Cumhuriyeti'nin egemenliğindeki Vardar Makedonyası, 25.713 km² yüzölçüme sahiptir. En büyük şehri, ülkenin başkenti durumundaki Üsküp olan bölgenin diğer önemli yerleşim yerleri Tedova, Kumanova, İstip, Pirlepe ve Manastır'dır. 2011 yılı resmi rakamlarına göre 2.077.328 kişilik nüfusa sahip olan Vardar Makedonyası'nda, nüfusun etnik gruplara göre dağılımı %64,2 Makedon, %25,2 Arnavut, %3,9 Türk, %2,7 Roman, %1,8 Sırp ve %2,2 diğerleri (Ulah, Torbeş, Bulgar, Yunan vs.) şeklindedir (CIA The World Fact Book, 2010). Öte yandan bölgedeki Makedonların nüfusunun %45,6-54,3, Arnavutların %26-34, Türklerin %8,64-13,04 ve diğer etnik grupların %10,8 oranında olduğuna yönelik tahminler de yapılmaktadır (Alp, 2002, s. 80).

Yunanistan'ın kuzey kesiminde yer alan Ege Makedonyası'nın yüzölçümü 34.203 km²'dir. Bölge, kendi içerisinde Batı Ege Makedonyası, Orta Ege Makedonyası ve Doğu Ege Makedonyası olmak üzere üç bölüme ayrılmaktadır. Bölgenin en büyük şehirleri Selanik ve Kavala'dır. 2001 yılı rakamlarına göre 2.424.765 kişilik nüfusa sahip olan Ege Makedonyası'nda Makedonlar, Yunanlılar, Arnavutlar, Türkler ve Ulahlar yaşamaktadır. 1913'de Kornetsi Komisyonu tarafından yapılan nüfus sayımında, Makedonların 329.371 kişilik nüfuslarıyla bölgedeki en büyük etnik grubu oluşturdukları tespit edilmiştir (Öznel, 1993, s. 28). 90 yıldır Ege Makedonyası'nı elinde bulunduran Yunanistan, ülkedeki diğer azınlıklar gibi Makedonlara karşı da sistematik bir asimilasyon politikası uygulamaktadır. Ne var ki tüm inkâr ve asimilasyon çabalarına karşın, bazı kaynaklarda 1.000.000 civarında gösterilen nüfuslarıyla Makedonlar, bölgedeki en kalabalık etnik grubu oluşturmaya devam etmektedir (Ministry of Foreign Affairs of Turkey, 1999, s. 4).

Bulgaristan'ın doğu kesiminde yer alan Pirin Makedonyası'nın yüzölçümü ise 7.825 km²'dir. En büyük şehri Yukarı Cuma (Blogoevgrad) olan bölgenin diğer önemli yerleşim yerleri Sandaski, Gotse Delchev, Simitli, Petriç ve Razlog'dur. 2001 yılı rakamlarına göre 341.173 kişilik nüfusa sahip olan Pirin Makedonyası'nda Makedonlar, Bulgarlar, Türkler ve Romanlar yaşamaktadır. 1956'da yapılan nüfus sayımında, Pirin Makedonyası'nda yaşayan 281.015 kişiden 178.862'si ya da başka bir ifadeyle bölge nüfusunun %63,7'si kendisinin etnik Makedon olduğunu beyan etmiştir. Avrupa Birliği'ne (AB) üye olmasına karşın Bulgaristan, bugün ülkedeki etnik Makedonların varlığını inkâr etmektedir. Ancak tüm inkâr girişimlerine karşın Bulgaristan'da 250.000 civarında Makedon'un bulunduğu ve bunların önemli bir bölümünün de Pirin Makedonyası'nda yaşadığı tahmin edilmektedir (Macedonia for the Macedonians, t.y.).

Güney Slav dilleri arasında yer alan Makedonca, Sırpça ya da Hırvatçadan çok Bulgarcaya yakındır (Güney, 2002, s. 326). Makedoncanın başlıca üç lehçesi bulunmaktadır. Bunlar, Makedonya'nın kuzeyinde

konusulan ve Sırpçaya oldukça benzeyen lehçe, doğusunda konuşulan ve büyük oranda Bulgarçaya benzeyen lehçe ve son olarak da, batısında konuşulan ve aynı zamanda ulusal dil de kabul edilen lehçedir (Görgülü, Yılmaz & Erdin, 1992, s. 1). Etnik Makedonların çoğunluğu Ortodoks Hıristiyan'dır.

Kısa Tarihçe

Makedonya Krallığı'nın bilinen ilk hükümdarı Caranus'tur (M.Ö. 808-778) (History of Macedonia, t.y.b). II. Alexander zamanında (M.Ö. 369-361) Kuzey Yunanistan'ı, II. Filip zamanında (M.Ö. 359-336) ise Güney Yunanistan'ı topraklarına katarak genişleyen Makedonya Krallığı, Büyük İskender zamanında Ahemeniş İmparatorluğu'nu (Pers İmparatorluğu) yıkıp Nil'den (Mısır) İndus Nehri'ne (Hindistan) kadar uzanan coğrafyada büyük bir imparatorluk haline gelmiştir (Bulut, 2005, s. 403). Genç yaşta ölümünden sonra kurduğu imparatorluk komutanları arasında paylaşılarak dağılmış olsa da dünya tarihinin gördüğü en büyük fatihlerden biri olan Büyük İskender, modern Makedon kimliğinin inşa edilmesinde son derece önemli bir isimdir.

Büyük İskender'in ölümünden sonra ülkenin yönetimini ele geçirmek isteyen komutanları arasında iç savaş çıkmıştır. 50 yıl süren savaştan zaferle çıkan Antigonos sülalesi, M.Ö. 276'da Makedonya'da yönetimi ele geçirmiştir. M.Ö. 168'e kadar yönetimde kalan Antigonos sülalesi döneminde Makedonya, Yunanistan üzerindeki etkisini korumuş, II. Filip ve Büyük İskender'den sonra ikinci bir "altın çağ" yaşamıştır. Bu dönemde etkin bir askeri mekanizmaya sahip olan Makedonya, bölgenin güç ve istikrar merkezi olmuştur (Görgülü, Yılmaz & Erdin, 1992, s. 9).

İtalya dışında yeni toprak arayışında olan Roma Cumhuriyeti'nin yönünü Balkanlar'a çevirmesi, ilki M.Ö. 215-205 yılları arasında olmak üzere, Makedonya Krallığı ile bu devlet arasında bir dizi savaşın yaşanmasına sebep olmuştur. Savaşlar sonunda zayıflayan Makedonya Krallığı, M.Ö. 148'da bağımsızlığını kaybetmiş ve Roma Cumhuriyeti'nin bir eyaleti haline gelmiştir. Bu tarihten sonra merkezden atanan valiler tarafından idare edilen ve çok sayıda memur, tüccar ve tefeciye ev sahipliği yapan Makedonya'da güçlü bir Roma Ordusu konuşlandırılmıştır. Roma Cumhuriyeti'nin Balkanlar'daki ilk eyaleti olan Makedonya, bu devletin bölgedeki ve Ön Asya'daki seferlerinde sıçrama taşı işlevi görmüştür (Apostolski, Zografski, Stoyanovski & Todorovski, 1979, ss. 18-20).

Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasından sonra Doğu Roma İmparatorluğu'na (Bizans İmparatorluğu) bağlanan ve 4'üncü yüzyıla doğru büyük oranda Hıristiyanlaşan Makedonya, farklı dönemlerde Got, Hun, Avar, Macar, Bulgar ve Slavların akınlarına hedef olmuştur (Bulut, 2005, s. 403). Bir dönem Bulgarların kontrolüne giren Makedonya'ya, 6'ncı ve

7'inci yüzyılda Kuzeydoğu Avrupa'dan yoğun bir Slav göçü yaşanmıştır. Slav nüfusun bölgeye yerleşmesi, Makedonya'nın etnik ve dil yapısını büyük oranda değiştirmiştir. Bu dönemde bölge, Slavlar ve Doğu Roma İmparatorluğu arasında büyük çekişmeye sahne olmuştur. Doğu Roma İmparatorluğu, Makedonya coğrafyasına ancak 836-837'de tekrar hâkim olabilmıştır (Rossos, 2008, ss. 19-26).

9'uncu yüzyılın ikinci yarısından 10'uncu yüzyılın sonlarına kadar Makedonya, Bulgar Krallığı'nın toprakları içerisinde yer almıştır. Bulgar Krallığı'nın 971'de yıkılmasından sonra ise bölge, bir kez daha Doğu Roma İmparatorluğu'nun kontrolüne girmiştir. Ancak Doğu Roma İmparatorluğu'nun Makedonya valilerinden Nicola'nın oğulları David, Moses, Aaron ve Samuil ya da tarihteki bilinen adlarıyla “genç kontlar veya prensler”, bir süre sonra isyan etmiştir. David ve Moses'in öldüğü isyan, Doğu Roma İmparatorluğu'nun bölgedeki hâkimiyetinin ortadan kalkmasıyla sonuçlanmıştır. 976'da ağabeyi Aaron'u öldüren Samuil yönetimi tek başına ele almış ve Makedonya merkezli Samuil İmparatorluğu'nu kurmuştur (Rossos, 2008, ss. 31-32). Ohrid şehrini başkent yapan Samuil, güney sahili hariç Makedonya'yı ve Dobruca dahil tüm Bulgaristan'ı ele geçirmekle kalmamış, Sırbistan, Kosova, Karadağ, Hersek, Arnavutluk, Epir ve Teselya'nın tamamını, Bosna'nın üçte ikisini ve Srijem'i topraklarına katmıştır. Bulgar Krallığı'nın mirasını üstlenerek çar ünvanını alan Samuil, tarihte ilk kez Hırvatlar hariç bütün Balkan slavlarını tek bir çatı altında toplamayı başaran kişi olmuştur (Karatay, 2002, s. 15).

Doğu Roma İmparatoru II. Basileous, 1018'de Samuil İmparatorluğu'nu yıkarak bölgenin hâkimiyetini yeniden ele geçirmiştir. Yaklaşık 200 yıl boyunca Doğu Roma İmparatorluğu'nun hakimiyetinde kalan bölgenin zaten karmaşık olan etnik yapısı, 11'inci yüzyılın ikinci yarısında Ulah, Kuman, Peçenek ve Uzların göç dalgaları sonucu daha da karmaşık hale gelmiştir. 1185'te Doğu Roma İmparatorluğu'nun hâkimiyetine son veren Bulgarların yönetimi, 13'üncü yüzyılın sonlarında Sırp saldırıları sonucu sarsılmaya başlamıştır. Sırplar, 14'üncü yüzyıla gelindiğinde bölgede kesin hâkimiyet tesis etmiştir (Bulut, 2005, s. 404).

Birinci Kosova Savaşı (1389) sonrasında Makedonya, Osmanlı İmparatorluğu'nun topraklarına katılmıştır. Bölgedeki Osmanlı hâkimiyeti 500 yıldan fazla sürmüştür. Osmanlılar döneminde Makedonya'ya, Anadolu'dan Müslüman Türk göçmenler getirilmiş ve bölgenin etnik yapısı daha da karışmıştır (Saatçi, 2002, ss. 47-48). 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı (93 Harbi) sonrasında imzalanan Ayastefanos Antlaşması ile Selanik dışında kalan Makedonya toprakları Bulgaristan'a bırakılmıştır. Ancak Rusların Bulgaristan üzerinden Ege Denizi'ne açılmasından rahatsız olan Batılı devletlerin katılımıyla Temmuz 1878'de toplanan Berlin Kongresi'nde,

Ayastefanos Antlaşması geçersiz kılınmış ve Makedonya toprakları Osmanlı İmparatorluğu'na iade edilmiştir (İnat ve Balcı, 2010, s. 640).

Berlin Kongresi sonrasında Makedonya'nın tamamını ele geçirmek Bulgar Dış Politikası'nın temel hedeflerinden biri haline gelmiş (Alp, 2002, s. 76) ve bölge Bulgaristan, Yunanistan ve Sırbistan arasında önemli bir mücadele alanı haline gelmiştir. Nitekim sınırları net bir şekilde belirlenememiş olan ve Osmanlı yönetimi altında iken “Vilayeti Selâse” şeklinde adlandırılan üç vilayetten -Selanik, Manastır (Bitola) ve Kosova (Üsküp)- oluşan bölgede, Balkan devletleri ile onların destekçisi konumundaki İngiltere ve Rusya arasında yaşanan bu mücadele, tarihe “Makedonya Sorunu” olarak geçmiştir (Saatçi, 2002, s. 45).

İkinci Balkan Savaşı sonunda 10 Ağustos 1913'te imzalanan Bükreş Antlaşması ile Makedonya toprakları Yunanistan, Sırbistan ve Bulgaristan arasında paylaşılmıştır. Ege Makedonyası'nın Yunanistan'a, Pirin Makedonyası'nın Bulgaristan'a ve Vardar Makedonyası'nın da Sırbistan'a verildiği paylaşımına göre Yunanistan'ın sınırı kuzeyde Prespa Gölü'nden başlamış, Kaymakçalan ve Doyran göllerinden geçerek doğuda Belasitsa Dağları'ndan Aşağı Mesta'ya kadar uzanmıştır. Bulgaristan'ın payına Pirin ve Ustrimaça bölgesi, Sırbistan'a da geri kalan topraklar düşmüştür (Alp, 2002, s. 75).

Birinci Dünya Savaşı sonunda Makedonya topraklarının %50'si Yunanistan'a, %40'ı Sırp, Hırvat ve Sloven Krallığı'na ve kalan %10'u da Bulgaristan'a verilmiştir (İnat & Balcı, 2010, ss. 640-641). Savaştan yenik çıkan Bulgaristan, Neuilly Antlaşması'nın hükümleri uyarınca kendisine ait olan Ustrimaça Bölgesi'ni Sırp, Hırvat ve Sloven Krallığı'na bırakmak zorunda kalmıştır (Alp, 2002, s. 76). Sırp, Hırvat ve Sloven Krallığı döneminde “Güney Sırbistan” olarak anılan Vardar Makedonyası, 1944'te Makedonya Cumhuriyeti adını almış ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan Yugoslavya Federasyonu'nun altı federe devletinden biri olmuştur (İnat & Balcı, 2010, ss. 642-643).

YUNANİSTAN-MAKEDONYA ANLAŞMAZLIĞI

Sorunun Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

25 Haziran 1991'de Slovenya ve Hırvatistan'ın bağımsızlıklarını ilan ederek Yugoslavya Federasyonu'ndan ayrılması ve bu dönemde Miloseviç yönetimindeki Sırbistan'ın ülkede hegemonya kurmaya çalışması, Makedonlarda Sırp tahakkümü altına girme korkusunu doğurmuştur. Bunun üzerine Makedonya, “Egemen ve Bağımsız Makedonya” sloganını kullanarak, 8 Eylül 1991'de bağımsızlık referandumuna gitmiştir (İnat & Balcı, 2010, s. 643). Arnavutların sosyo-kültürel haklarının sınırlı tutulduğu ve kendilerine Makedonlar gibi kurucu millet statüsü tanınmadığı

gerekçesiyle büyük oranda boykot ettikleri referanduma, bölgedeki Sırp lar da sıcak bakmamıştır. Oy sayımından sonra Makedon yetkililerince yapılan resmi açıklamaya göre toplam 1.495.625 seçmenin bulunduğu ülkede, referanduma katılım %71,85 oranında gerçekleşmiş ve katılanların %95,09'u bağımsızlık yönünde oy kullanmıştır (Alp, 2002, ss. 82-83).

Bu sonuçlara istinaden Üsküp yönetimi, Makedonya Cumhuriyeti ismiyle 17 Eylül 1991'de bağımsızlığını ilan etmiştir. Yeni devletin 17 Kasım 1991'de kabul edilen anayasasında, Makedonya'nın Makedonlara ait olduğu açıkça belirtilmiş; bu doğrultuda Makedonlar için kurucu ulus ifadesi kullanılırken, Arnavutlar, Türkler ve diğer etnik gruplara azınlık denilmiştir. Anayasada, ülkenin resmi dilinin Kyril alfabesiyle yazılan Makedonca olması da kabul edilmiştir (İnat & Balcı, 2010, s. 643).

Yugoslavya'nın altı federe devletinden biri olan Makedonya Sosyalist Cumhuriyeti'nin, Makedonya Cumhuriyeti ismiyle bağımsızlığını ilan etmesinin ardından Yunanistan, bu ülkeye yönelik ağır suçlamalarda bulunmuştur. Öyle ki Yunanistan, bu ülkenin isminde yer alan Makedonya kelimesinin, Üsküp yönetiminin kendi topraklarındaki Ege Makedonyası'na yönelik yayılmacı emelleri olduğunun göstergesi olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca Makedonya Cumhuriyeti'nin bayrağının ve seçtiği sembollerin Yunan kültürüne ait olduğunu, bu nedenle Üsküp yönetiminin bunları kullanmasına izin vermeyeceğini de açıklamıştır (Coşkun, 2001, s. 208).

Bu dönemde tepkisini somut şekilde ortaya koyan Atina yönetimi, güvenliğini tehdit ettiğini iddia ettiği kuzey komşusunu tanımamakla kalmamış, uluslararası toplum tarafından da tanınmaması için kararlı bir diplomatik mücadele yürütmeye başlamıştır. Dahası Atina yönetimi, Makedonya Cumhuriyeti'ni ekonomik olarak olabildiğince izole etmeye de çalışmıştır. Hal böyle olunca Hırvatistan, Slovenya ve Bosna Hersek'in aksine, bağımsızlığını savaşı kazanmasına karşın, muhtemel Üçüncü Balkan Savaşı'nın potansiyel merkezi sayılan Makedonya Cumhuriyeti, kuruluşunun ilk yıllarında bir yandan ekonomik, siyasal ve güvenlik sorunlarıyla uğraşırken, diğer yandan Yunanistan'ın "hasmane" politikasının sonuçlarına da dayanmak durumunda kalmıştır (Kut, 1997, s. 287). Makedonya Cumhuriyeti, bu politikanın sonucu olarak anayasal ismiyle Birleşmiş Milletler'e (BM) üye olamamıştır. 8 Nisan 1993'teki üyelik, Yunanistan'ın itirazı aşılamadığı için Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti (Former Yugoslav Republic of Macedonia / FYROM) ismiyle gerçekleşmiştir.

Eylül 1991'den Eylül 1995'e kadarki dönemde Yunanistan'ın Makedonya politikasının amacı, bu ülkenin ismini, bayrağını ve anayasasını toprak bütünlüğüne tehdit oluşturduğu gerekçesiyle değiştirmek olmuştur. Yunanistan'ın bu amaca yönelik kullandığı başlıca dış politika araçlarıysa,

Makedonya Cumhuriyeti'nin tanınmasını engellemek için üçüncü devletlere yapılan baskı, bu ülkenin uluslararası örgütlere üyeliğine karşı kullanılan veto, 2 yıl süreyle uygulanan kesintisiz ticari ambargo ve dünya kamuoyunda yürütülen "Makedonya Yunan'dır" propagandası oluşturmuştur. İlk üç araçla Yunanistan, Makedonya Cumhuriyeti'ni izole ederek çökertmeyi ya da en azından dize getirmeyi hedeflemiştir. Gerçekten de Yunanistan'ın üçüncü devletler üzerinde uyguladığı baskı, sadece siyasal ve diplomatik sorunlar yaratmakla kalmamış, Makedonya Cumhuriyeti'nin ekonomisine de büyük zarar vermiştir. Zira BM'nin, Sırbistan ve Karadağ'a uyguladığı ekonomik ambargo nedeniyle zaten zarar görmekte olan Makedonya Cumhuriyeti, dünyaya açılan penceresi konumundaki Selanik Limanı'nın Yunanistan tarafından kendisine kapatılmasıyla ciddi sorunlar yaşamıştır. Tanınmama nedeniyle Makedonya Cumhuriyeti'nin üçüncü devletlerden ve özellikle de uluslararası kuruluşlardan dış yardım ve kredi alamaması, ekonomik tabloyu daha da kötüleştirmiştir. Öte yandan Yunanistan'ın argümanlarına meşruiyet kazandırmak için kullandığı dördüncü araç olan "Makedonya Yunan'dır" propagandası ise zamanla araçsal niteliğini yitirmiş ve başlı başına bir amaç haline gelmiştir. Zira "Makedonya Yunan'dır" propagandasının, Makedonya Cumhuriyeti uzlaşma yönünde ne yaparsa yapsın iki ülke arasında sorun olarak kalacak tarih ve ulusal kimlik meseleleriyle yakın ilgisi bulunmaktadır (Kut, 1997, ss. 287-288).

Tarafların İddiaları

Yunanistan'a göre birleşik bir bütünü teşkil etmeyen Makedonya, orada yaşayan nüfusa bakılmaksızın sadece coğrafi bir isimdir. Bu coğrafyanın etnik bir grubu, özellikle de bir grup Slavı tanımlamak için kullanılması hatalıdır. Yunanistan'ın görüşü, Büyük İskender'in ve tüm Makedonların Yunanlı olduğu tezine dayanmaktadır. Bu tez de Makedonya coğrafyasının etnik, dilsel ve kültürel açıdan antik ve modern Yunanistan'ın devamı olduğunu, dolayısıyla sadece Yunanlıların kendilerini Makedon olarak tanımlamaya hakları bulunduğunu savlamaktadır. Yunan milliyetçilerine göre Makedonya ile ilgili herşey Yunandır. 6'ncı yüzyılda bölgeye gelmiş Slav kabilelerinin torunlarının kendilerini Makedon olarak tanımlamaya hakları yoktur. Onlar olsa olsa sözde Makedonlar, Üsküplüler ya da Makedonyalılarındırlardır (Mandacı & Erdoğan, 2001, s. 24).

Bu iddialar kapsamında Makedonya Cumhuriyeti'nin kurulmasının, Yunanistan için üç "s" hakkında ciddi sorunlar yarattığı söylenebilir: Sintayma (anayasa), simvola (semboller) ve simaia (bayrak). Yunanistan'a göre "sözde Makedonlar", anayasalarında bu ismi kullanarak, bayraklarına Yunanlıların ulusal sembolü olan 16 ışıklı Vergina Güneşi motifini koyarak ve paralarına Selanik Kulesi'ni yerleştirerek hem milli değerlerini çalmış

hem de toprakları üzerinde hak iddia etiklerini göstermiştir. Toprak talebi iddiasına dayanak olarak Yunanistan, 2 Ağustos 1944'te kurulmuş olan Makedonya Halk Cumhuriyeti ile 1991'de bağımsızlığını ilan eden devlet arasında devamlılık ilişkisine atıf yapan Makedonya Cumhuriyeti anayasasına göndermeler yapmıştır. Öyle ki yeni cumhuriyetin anayasasında Anti Faşist Makedonya Ulusal Kurtuluş Meclisi'nin, 2 Ağustos 1944'te yayınlanan ve "Makedonya'nın diğer iki parçasının da özgürleştirilmesi ve tüm Makedonların tek bir çatı altında birleştirilmesini" öngören bildirgesindeki prensiplerin esas alındığını belirten maddenin olması, Yunanistan'ın temel argümanlarından birini teşkil etmiştir (Mandacı & Erdoğan, 2001, ss. 25-26).

Yunanistan'ın Makedonya Cumhuriyeti'nin anayasasına yönelik tepkisi yukarıdaki iddialar ile de sınırlı kalmamıştır. Atina yönetimi, anayasanın 3'üncü ve 49'uncu maddelerini ulusal birlik ve toprak bütünlüğüne tehdit olarak yorumlamıştır. Yunanistan'ın tepkisine neden olan maddeler şu şekildedir:

"Madde 3: Makedonya Cumhuriyeti toprakları bölünemez ve ihlal edilemez. Makedonya Cumhuriyeti'nin mevcut sınırları zorla değiştirilemez. Makedonya Cumhuriyeti'nin sınırları yalnızca anayasaya uygun olarak değiştirilebilir.

Madde 49: Cumhuriyet, ülke dışına göç etmiş, başka ülkelerde yerleşmiş Makedonların ve komşu ülkelerde yaşayan Makedon halkından insanların statü ve haklarını korur, kültürel gelişimlerine yardımcı olur ve onlarla ilişkileri teşvik eder. Cumhuriyet, yurt dışındaki Cumhuriyet yurttaşlarının kültürel, ekonomik ve sosyal haklarını korur" (Kut, 1997, s. 293).

Buna karşılık Makedon tarafı, bağımsızlık sonrası hemen her platformda Yunanistan'ın iddialarını sert bir dille yalanlamış; Yunanlıların kendilerini Slav ve Bulgarlara yakın bir etnik grup olarak gösterme ya da varlıklarını tamamen inkâr etme çabalarının zaten üç ayrı devlet içinde bölünmüş bir ulusu daha da bölme amacı güttüğünü iddia etmiştir. Atina, Makedon kelimesinin etnik ve milliyetçi anlamda kullanılmayacağını iddia ederken, Üsküp bunun tam tersini söylemiştir. Ancak bu noktada bir parantez açarak, Makedonya Cumhuriyeti'nin söyleminin altında sadece Yunanistan'ın iddialarına değil, aynı zamanda Makedonlar ile Bulgarlar aralarındaki dil benzerliğinden yola çıkarak ortaya atılan "akrabalık" iddialarına cevap niteliği taşıdı da belirtilmelidir. Nitekim günümüzde Makedonlar, kullandıkları Makedoncanın bin yıllık tarihi geçmişe sahip olan otantik bir dil olduğunu ispatlamaya çalışmaktadır (Mandacı & Erdoğan, 2001, ss. 24-25).

Anlaşmazlığın Perde Arkası: Yunanistan'daki Makedon Azınlık

Makedonya Cumhuriyeti'nin tanınma(ma)sı, 1990'lı yılların ilk yarısında Yunanistan'ın en önemli dış politika konu başlığını oluşturmuş ve Yunan diplomasinin bütün enerjisi ve gayreti buna harcanmıştır. Bu dönemde Yunanistan'ın bütün dış politika sorunları, Makedonya politikasının gölgesinde kalmıştır. O kadar ki 1992-1995 yılları arasındaki Yunan Dış Politikası'nın ana amacı, Üsküp yönetiminin uluslararası toplum tarafından Makedonya Cumhuriyeti adıyla tanınmasını önlemek olmuştur (Çalış & Akgün, 2001, s. 234). Bu noktada yanıtlanması gereken soru, Yunanistan'ın, Makedonya Cumhuriyeti'nin tanınma(ma)sına neden bu derece önem vermiştir?

Üniter bir ulus-devlet olan Yunanistan, sınırları içinde yaşayan etnik azınlıkları varlığını tehdit eden unsurlar olarak algılamaktadır. En büyük korkusu ise bir gün azınlıkların ana vatanlarıyla birleşmeyi isteyip, Yunanistan'ın üniter yapısını ve toprak bütünlüğünü ortadan kaldırmaya yönelik faaliyette bulunmasıdır. Yugoslavya Federasyonu'nun dağılmasından sonra kurulan Makedonya Cumhuriyeti'ne karşı duyulan paranoya derecesindeki kuşku da işte bu korkunun yansımasıdır. Makedonya Cumhuriyeti'nin, kendisinden 5 kat fazla nüfusu olan ve mukayese dahi edilemeyecek ölçüde daha güçlü ordusu bulunan Yunanistan'a tehdit oluşturması mümkün değilken, Atina yönetimi bu küçük Balkan devletini toprak bütünlüğüne ve bekasına yönelik büyük bir tehdit olarak algılamıştır (Aras, 2002, s. 95). Ege Makedonyası'ndaki Makedonlar ile anavatanları Vardar Makedonyası'ndaki Makedonların birleşebileceği korkusundan hareket edildiği için de sertlik yanlısı politaların öne çıkması kaçınılmaz olmuştur.

Etnik Makedonlar, aynı etnik Türkler gibi Yunanistan'ın tanımadığı bir "hayalet azınlıktır". Bugün Yunanistan, ülke nüfusunun %98,5'inin etnik Yunan olduğunu iddia etmektedir. Bu iddiasına paralel şekilde de Ege Makedonyası'nda 1913-1928 yılları arasında büyük nüfus hareketlerinin olduğunu ve bölgenin etnik kompozisyonunun tamamen değiştiğini ileri sürmektedir. Gerçekten de bu tarihlerde yaklaşık 100.000 kadar Slavca konuşan nüfus ülkeyi terk etmeye zorlanmış ve yerlerine Yunanistan dışından gelen Yunanlı göçmen yerleştirilmiştir (Mandacı & Erdoğan, 2001, ss. 26-27). 1928'e kadar dalgalar halinde gerçekleşen ve Türk azınlığın çoğunlukta olduğu Batı Trakya ile Makedonların yaşadığı yerlere yönelik yürütülen bu iskân politikası sonucunda sadece Ege Makedonyası'na 650.000 ila 700.000 arasında Yunanlı yerleştirilmiş, böylece bölgedeki doğal, tarihsel, demografik ve etnik yapı altüst edilmiştir (Hatipoğlu, 2001, s. 111). Ancak daha öncede belirttiği gibi, yürütülen tüm inkâr ve asimilasyon çabalarına karşın, bazı kaynaklarda bugün dahi Yunanistan'daki etnik Makedonların nüfusunun 1.000.000 civarında olduğu tahmin

edilmektedir. Yunanistan'ın izlediği agresif dış politika dikkate alındığında, bölgedeki Makedon nüfusun -1.000.000 olmasa bile- iddia edilenden çok daha fazla olması akla yatkındır.

Yunan Dış Politikası'nın Açmazı

Yunan Dışişleri Bakanlığı'nın tüm girişimlerine karşın Bulgaristan'ın ardından Ocak 1992'de Türkiye'nin de Makedonya Cumhuriyeti'ni resmen tanıdığını açıklamayı, Yunan kamuoyunda büyük tepki yaratmış, Selanik'te yüzbinlerce kişinin katıldığı gösterilerde Ankara ve Üsküp yönetimleri protesto edilmiştir. Mart 1992'de Yugoslavya Federasyonu'ndan ayrılan ülkelerden Hırvatistan ve Slovenya ile Makedonya Cumhuriyeti arasında diplomatik temas kurulmuştur. Rusya da Ağustos 1992'de Üsküp yönetimini resmen tanıdığını duyurmuştur (Ülger, 2003, s. 131).

Daha öncede ifade edildiği üzere Makedonya Cumhuriyeti'nin BM'ye üyeliği, Yunanistan'ın itirazı aşılamadığı için FYROM ismiyle gerçekleşmiştir. Üyeliğin farklı bir isimle gerçekleşmesi, bağımsızlığını yeni kazanan ülkede büyük hayal kırıklığı ve öfke yaratmıştır. Bu durumu protesto etmek için Üsküp, Koçani ve Resen şehirlerinde gösteriler düzenlenmiştir. Bunlar içerisinde en dikkat çekici olanı, başkent Üsküp'te 600 kadar Makedon aydınının Ulusal Parlamento binası önünde gerçekleştirdiği gösteridir (Poulton, 1995, ss. 177-178).

Atina'nın Üsküp'e yönelik sertlik yanlısı siyaset izlemesi ve 2.000.000 gibi az nüfusa sahip kuzey komşusunun kendini tehdit ettiğini iddia etmesi, Yunanistan'ın uluslararası alanda izolasyonu ve AB ülkeleri nezdinde güvenilirliğinin azalması sonucunu doğurmuştur. Atina'nın 1994'te Makedonya Cumhuriyeti'ne yönelik ekonomik ambargo uygulaması, bunu daha da arttırmıştır. AB Komisyonu, Yunanistan'ı uyguladığı ambargo nedeniyle mahkemeye vermiştir. Bu dönemde Yunan Dış Politikası'yla ilgili yapılan bazı yorumlarda, AB'den birlik standartlarını karşılamayan Yunanistan'ı üyelikten çıkarmayı gündemine alması dahi istenmiştir. Burada bir parantez açarak, Yunanistan'ın "kabadayı" politikalarının sonucu olarak uluslararası toplum nezdinde büyük prestij kaybına uğramasının Türkiye'ye yaradığı ve 1991-1995 döneminde, Ankara'nın bölgede Atina'dan daha etkili bir aktör konumuna geldiğinin altı çizilmelidir (Coşkun, 2001, s. 208).

Geçici Uzlaş

Uyguladığı sertlik yanlısı siyasetin verdiği zararı anlayan Yunanistan, 1995'ten itibaren başta Makedonya konusu olmak üzere dış politikasında önemli değişiklikler yapmıştır. Atina'nın dış politikasında gittiği değişikliğin birkaç nedeni bulunmaktadır: Birincisi Yunanistan, AB içerisindeki izolasyonundan kurtulmak ve uluslararası toplumda

güvenilirliğini tekrar kazanmak istemiştir. İkincisi Atina yönetimi, Balkanlar özelinde yaşanan rekabette Ankara'nın öne geçmesinden rahatsız olmuştur. Son olarak da hükümetin uyguladığı sertlik yanlısı dış politika, Yunan işadamlarının cezbedici yatırım olanakları sunan yeni Balkan ülkelerindeki pazarlara açılmasını engellemiştir. Yunan iş çevreleri, hükümete Balkan ülkeleriyle ilişkilerin düzeltilmesi için baskı yapmıştır. Bu baskının da etkisiyle, dış politikada salt siyasi yaklaşım uygulanmasına son verilmiş ve siyasi-ekonomik yaklaşım geliştirilmeye başlanmıştır (Coşkun, 2001, s. 209).

Bu kapsamda Mart-Haziran 1995 arasında Atina ile Üsküp arasında mekik diplomasisini sürdüren ABD'nin Avrupa ve Kanada işlerinden sorumlu Dışişleri Bakan Yardımcısı Richard Holbroke'un da girişimleri sonucunda, iki ülkenin dışişleri bakanları Steko Çrvenkovski ve Karolas Papulyas'ın başkanlığındaki Makedon ve Yunan heyetleri Eylül 1995'in başında New York'ta biraraya gelmiştir. Pürüzlerin aşılmasını müteakiben iki bakan, 13 Eylül 1995'te bir çerçeve antlaşması niteliğindeki 23 maddelik "Geçici Uzlaş"ı (Interim Accord) imzalamıştır. Ülke isimlerine atıfta bulunulmayan Geçici Uzlaş'ta, Yunanistan "Birinci Taraf", Makedonya Cumhuriyeti ise "İkinci Taraf" olarak adlandırılmıştır. Antlaşmanın, imza tarihinden itibaren 30 gün sonra yürürlüğe girmesi öngörülmüştür (Kut, 1997, ss. 289-290).

Geçici Uzlaş kapsamında Makedonya Cumhuriyeti'nin, 30 gün içinde bayrağını değiştirmesi (Bkz. Resim-1) ve anayasal olarak bugünkü sınırları ötesinde hiçbir tarihsel hak iddiası ve toprak talebinde bulunmadığını ilan etmesi kararlaştırılmıştır. Aynı şekilde tarafların diplomatik ilişki kurmalarının yanı sıra Yunanistan'ın Üsküp yönetimini tanıması, bu ülkenin uluslararası örgütlere üyeliğine karşı vetosunu kaldırması ve Makedonya Cumhuriyeti'ne karşı uyguladığı ekonomik ambargoya son vererek, 30 gün içerisinde Selanik Limanı'nı açması da öngörülmüştür. Aralarındaki tüm sorunların dostluk ve iyi komşuluk ilkesi çerçevesinde barışçı yollarla çözülmesi hususunda anlaşan taraflar, isim sorununu da bu kapsamda ele alma konusunda mutabık kalmıştır. Nitekim mutabakata göre tarafların, Makedonya Cumhuriyeti'ni kendi tercih ettikleri şekilde adlandırması kararlaştırılmıştır (Kut, 1997, s. 290).

Son Durum

Geçici Uzlaş, Atina'nın uluslararası alandaki izolasyonunun kırılması ve sarsılan prestijinin geri kazanılması yolunda önemli bir adım olmuştur. Üsküp açısından ise özellikle ekonomik ambargo dolayısıyla yaşanan sıkıntıların aşılması ve uluslararası toplumla entegrasyonunun kolaylaşması noktasında büyük katkı sağlamıştır. Antlaşma öncesinde Makedonya Cumhuriyeti ile Yunanistan arasındaki ticaret hacmi son derece

düşük bir seviyede seyrederken, atılan imzalar sonrasında, ekonomik ilişkilerde büyük bir canlanma yaşanmıştır. Örnek verme açısından, 1994'te iki ülke arasındaki ticaret hacmi sadece 18.9 milyon dolar iken, anlaşmanın imzalandığı 1995'te 57.7 milyon dolara, 1996'da ise 285.4 milyon dolara çıkmıştır (Çalış & Akgün, 2001, ss. 237-238).

1991-1995

Geçici Uzlaşı Sonrası

Resim-1: Makedonya Cumhuriyeti Bayrağı

Öte yandan 1995'te imzaladıkları antlaşmayla geçici olarak dondurdukları sorunları kalıcı bir çözüme kavuşturmak için harekete geçen taraflar, ileriki dönemlerde Birleşmiş Milletler'in (BM) arabuluculuğunda isim bulma müzakerelerine başlamıştır. Ancak en sonuncusu Mart 2008'de BM Özel Elçisi Matthew Nimetz'in arabuluculuğunda New York'ta gerçekleştirilen müzakerelerde, bugüne kadar somut bir gelişme kaydedilememiştir. Basına yansıyan bilgilere göre Nimetz, taraflara Makedonya Halk Cumhuriyeti, Makedonya Demokratik Cumhuriyeti, Bağımsız Makedonya Cumhuriyeti, Yeni Makedonya Cumhuriyeti ve Yukarı Makedonya Cumhuriyeti olmak üzere beş isim önermiştir. Yunanistan, bunlardan sadece Yukarı Makedonya Cumhuriyeti'ne; zaman ve coğrafi tanımı kabul etmeyen Makedonya Cumhuriyeti ise Makedonya Halk Cumhuriyeti ile Bağımsız Makedonya Cumhuriyeti'ne olumlu yaklaşmıştır. Müzakerelerde Yunanistan'ın tek isimli -ikili ilişkilerde ve uluslararası alanda aynı-, Makedonya Cumhuriyeti'nin ise iki isimli -ikili ilişkilerde ve uluslararası alanda farklı- çözüm konusunda ısrar ettiği görülmektedir. Üsküp yönetiminin bu ısrarında, ABD'nin verdiği üstü kapalı destek ile anayasal ismiyle 120 civarında ülke tarafından tanınmış olma kozuna güvendiği düşünülmektedir (Zaman, 2 Mart 2008).

Üsküp yönetimi, 1995'te Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) aday ülkeler için uyguladığı Barış İçin Ortaklık (BİO) programına katılmış ve ilerleyen dönemde kendisinden talep edilen reformları yapmanın ötesinde, dünyanın değişik yerlerinde gerçekleştirilen askeri operasyonlara

fiili destek de vermiştir (Sancaktar, 22 Aralık 2008). 22 Mart 2004'te AB'ye üyelik başvurusunda bulunan Üsküp yönetimi, 16 Aralık 2005'te aday ülke statüsü elde etmiştir (European Commission, 10 Ekim 2012). Ancak tüm bu gelişmelere karşın Yunanistan, Makedonya Cumhuriyeti'nin AB ve NATO'ya girişine yönelik vetosunu devam ettirmektedir. Çıkış yolu arayan Üsküp yönetimi, Atina'nın 2008'deki NATO Bükreş Zirvesi'nde üyeliğini veto etmesini Geçici Uzlaşma'ya aykırı olduğu iddiasıyla Lahey Adalet Divanı'na taşımış ve divan, Aralık 2011'de 1'e karşı 15 oyla aldığı kararla Yunanistan'ı haksız bulmuştur (Kırbaki, 6 Aralık 2011). Ne var ki kararda, para cezası öngörülmemiş ve Yunanistan'ın gelecekte benzer adımlardan kaçınması istenmemiştir. Karar sonrası açıklama yapan Yunan Dışişleri Bakanlığı'nda, isim sorunu çözümlüncaya kadar Makedonya Cumhuriyeti'nin NATO üyeliğini engellemeye devam edeceğini bildirmiştir (Gazeteport.com, 5 Aralık 2011).

Bugün Makedonya Cumhuriyeti, BM, AB, NATO, Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) gibi örgütler tarafından FYROM ismiyle tanınmaktadır. Türkiye, Makedonya Cumhuriyeti'ni anayasal ismiyle tanıyan devletlerdendir. Makedonya Cumhuriyeti'ni anayasal ismiyle tanıyan devletler, FYROM kısaltmasının geçtiği belgelerin sonuna konulan dipnotta bu durumu ayrıca belirtmektedir.

SONUÇ

Yunanistan ile Makedonya Cumhuriyeti arasında 1991'de Yugoslavya Federasyonu'nun dağılması sonrasında başlayan anlaşmazlık, aradan geçen 20 yılı aşkın zamana karşın kalıcı bir çözüme kavuşturulamamıştır. 1995'te imzalanan Geçici Uzlaşma ile sorunu donduran taraflar, BM'nin arabuluculuğunda belli periyotlarla biraraya gelerek isim konusundaki müzakerelere devam etmektedir. Ancak müzakerelerde isim konusunda her iki tarafın da mutabık kalacağı bir çözümün bulunabilme ihtimali düşük görünmektedir. Kaldı ki isim konusunda bir şekilde mutabakat sağlanabilse bile, tarafların tarih ve ulusal kimlik meseleleriyle ilgili görüşleri dikkate alındığında, Makedonya Cumhuriyeti ile Yunanistan arasındaki gerginliğin bundan sonra da devam edeceğini söylemek yanlış bir değerlendirme olmayacaktır.

Makedonya konusunu bu derece önemli kılan, taraflar arasındaki uyuşmazlığının günün birinde silahlı çatışmaya varabilecek potansiyel taşımasıdır. Kuşkusuz böyle bir gelişmenin yaratacağı sonuçların önceden tahmin etmek olanaksızdır. Zira Makedonya coğrafyası sadece Yunanistan'ın değil aynı zamanda bölgeki diğer ülkelerin de ilgi alanına girmektedir. Bu durumdaki en kötü senaryo, çatışmanın diğer Balkan devletlerine de sıçramasıdır. Üçüncü Balkan Savaşı olarak adlandırılabilir.

bu senaryoda, bölgeyle olan tarihsel ve kültürel bağları dikkate alındığında, Türkiye'nin tarafsız kalabileceğini söylemek zordur.

KAYNAKÇA

- Alp, İ. (2002). Makedonya Üzerindeki Mücadeleler ve Makedonya Cumhuriyeti. M. Hatipoğlu (Edt.). *Dünden Bugüne Makedonya Sorunu* içinde (ss. 71-90). Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları.
- Apostolski, M. Zografski, D. Stoyanovski, A., & Todorovski, G. (1979). *A History of the Macedonian People*. G. W. Reid (Çev.). Skopje: Institute of National History.
- Aras, D. (2002). Yunanistan'daki Slav-Makedon Azınlığı ve Sorunları. M. Hatipoğlu (Edt.). *Dünden Bugüne Makedonya Sorunu* içinde (ss. 91-108). Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları.
- Bulut, S. (2005). Tarihsel Açıdan Makedonya Meselesi ve Bölgesel Etkileri. E. Karakuş (Edt.). *Dokuzuncu Askeri Tarih Semineri Bildirileri I: Türkiye Cumhuriyeti'ni İlgilendiren Genel Konular ile XIX. ve XX. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Balkanlar'daki Askeri, Siyasi, İktisadi ve Toplumsal İlişkileri* içinde (ss. 401-421). Ankara: Genelkurmay ATASE ve Genelkurmay Denetleme Başkanlığı Yayınları.
- Çalış, Ş., & Akgün, B. (2001). Çatışmadan Uzlaşmaya: 21. Yüzyıla Giren Balkanlar'da Türk-Yunan Rekabeti. İ. Bal (Edt.). *21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Dış Politikası* içinde (ss. 221-241). İstanbul: Alfa Yayınları.
- CIA The World Factbook. (2010). *Macedonia*. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mk.html>.
- Coşkun, B. D. (2001). Değişen Dünya Dengelerinde Türk-Yunan İlişkileri. İ. Bal (Edt.). *21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Dış Politikası* içinde (ss. 201-220). İstanbul: Alfa Yayınları.
- European Commission. (10 Ekim 2012). *Enlargement: The Former Yugoslav Republic of Macedonia*, http://ec.europa.eu/enlargement/countries/detailed-country-information/fyrom/index_en.htm.
- Gazeteport.com. (5 Aralık 2011). *Lahey Yunanistan'ı Haksız Buldu*. <http://www.gazeteport.com.tr/haber/66599/lahey-yunanistani-haksiz-buldu>.

- Görgülü, İ. Yılmaz, V. & Erdinç, A. (1992). *Makedonya*. İstanbul: Harp Akademileri Komutanlığı Yayınları.
- Güney, E. (2002). *Türkiye'nin Komşuları*. İstanbul: Çantay Kitabevi Yayınları.
- Hatipoğlu, M. (2002). Makedon Diasporası: Ege Makedonlarının Diasporasına Tarihsel ve Güncel Bir Bakış. M. Hatipoğlu (Edt.). *Dünden Bugüne Makedonya Sorunu* içinde (ss. 109-118). Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları.
- History of Macedonia (t.y.a). *Maps of Historical Ethnic Macedonia*, <http://www.historyofmacedonia.org/ConciseMacedonia/map.html>.
- History of Macedonia. (t.y.b). *Short History of Macedonia*. <http://www.historyofmacedonia.org/ConciseMacedonia/ShortHistory.html>.
- İnat, K., & Balcı, A. (2010). Makedonya: Balkanlarda Tarihi Miras Kavgası ve Etnik Çatışma. K. İnat, B. Duran ve M. Ataman, (Edt.). *Dünya Çatışmaları: Çatışma Bölgeleri ve Konuları* içinde (3.b., 1. Cilt, ss. 639-654). Ankara ve İstanbul: Nobel Yayınları.
- Karatay, O. (2002). Orta Çağ'da Makedonya: Bir Siyasi Coğrafyanın Süreklilik Öyküsü. M. Hatipoğlu (Edt.). *Dünden Bugüne Makedonya Sorun* içinde (ss. 1-26). Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları.
- Kırbaki, Y. (6 Aralık 2011). *Yunanistan'a Makedonya Darbesi*. <http://www.hurriyet.com.tr/planet/19400562.asp>.
- Kut, Ş. (1997). Makedonya-Yunanistan Anlaşmazlığının Boyutları. K.Saybaşıllı & G. Özcan (Edt.). *Yeni Balkanlar, Eski Sorunlar* içinde (ss. 287-311). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Lauffer, S. (2004). *Büyük İskender*. N. Sorguç (Çev.). İzmir: İlyaz İzmir Yayınevi.
- Macedonia for the Macedonians. (t.y.). *Pirin Macedonia*. <http://www.makedonija.info/pirin.html>.
- Mandacı, N., & Erdoğan, B. (2001). *Balkanlarda Azınlık Sorunu: Yunanistan, Arnavutluk, Makedonya ve Bulgaristan'daki Azınlıklara Bir Bakış*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Ministry of Foreign Affairs of Turkey (1999). *Macedonia Minority in Greece: A Human Tragedy Within the Boundaries of the European Union*. Ankara.
- My Macedonia. (t.y.). *Aegean Macedonia*. <http://www.mymacedonia.net/aegean/aegean.htm>.

- Öznel, E. (1993). *Makedonya Yunan Değildir*. Ankara: Genelkurmay Basımevi.
- Poulton, H. (1995). *Who are the Macedonians*. London: Hurst and Company Press.
- Rossos, A. (2008). *Macedonia and the Macedonians*. Stanford: Hoover Institution Press.
- Saatçi, M. B. (2002). Osmanlı İmparatorluğu'nun Son Döneminde Makedonya Sorunu. M. Hatipoğlu, (Edt.). *Dünden Bugüne Makedonya Sorunu* içinde (ss. 45-70). Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları.
- Sancaktar, C. (22 Aralık 2008). *Makedonya'nın NATO'ya Üyelik Süreci ve Yunanistan'ın "İsim Vetosu"*, http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/100/makedonyanın_natoya_uyelik_sureci_veyunanistanin_isim_vetosu.
- Ülger, İ. K. (2003). *Yugoslavya Neden Parçalandı: Balkan Dramının Perde Arkası*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Zaman. (2 Mart 2008). *Yunanistan-Makedonya Arasındaki 17 Yıllık Sorun Yine Çözülemedi*. http://www.zaman.com.tr/dunya_yunanistan-makedonya-arasindaki-17-yillik-sorun-yine-cozulemedi_659180.html.